

1954 ÅRS STATSVERKSPROPOSITION

I anslutning till en redogörelse för flygvapnets medelsäskanden för 1954/55 i Ufl nr 7-9 uttrycktes flygvapnets förhoppningar inför 1954 års riksdag. Dessa förhoppningar koncentrerades till tre huvudfrågor: materielplanen, flygfältsplanen samt förslaget om viss förstärkning av luftbevakningsorganisationen.

1954 års statsverksproposition behandlar de först nämnda två frågorna. Frågan om luftbevakningen torde komma att behandlas i avlöningspropositionen, som avlämnas till riksdagen senare.

I det följande redogöres för materiel- och flygfältsplanernas behandling i statsverkspropositionen samt för övriga där berörda frågor av allmänt intresse.

Enligt riksstaten för innevarande budgetår uppgår fjärde huvudtitelns slutsumma till 1982 miljoner kronor, varav omkring 865 för armén, 397 för marinen, 589 för flygvapnet samt 131 för gemensamma ändamål. För budgetåret 1954/55 uppgår myndigheternas medelsäskanden under driftbudgeten till sammanlagt 2205 miljoner kronor. Den begärda kostnadsökningen uppgår sålunda till 223 miljoner kronor, varav omkring 18 vid armén, 75 vid marinen, 121 vid flygvapnet samt 9 för gemensamma ändamål. Den förhållandevis större kostnadsökningen vid flygvapnet sammanhänger med att arméns och marinens materielplaner, i motsats till flygvapnets, genom beslut av 1952 och 1953 års riksdagar kompenserats för kostnadsökningar till följd av den tekniska utvecklingen.

Försvarsministern framhåller, att det från samhällsekonomisk och statsfinansiell synpunkt måste resas allvarliga betänkligheter mot en sådan stegring av våra försvarskostnader. En sådan ökning anses icke heller påkallad i nuvarande utrikespolitiska läge med hänsyn till beredskapskravet. Försvarsutgifter av angiven storlek - 2,2 miljarder - kan därför icke tillstyrkas i nuvarande läge. Försvarsministerns strävan har varit, å ena sidan att vidmakthålla vårt försvars styrka och effektivitet, å andra sidan att - med beaktande av våra samhällsekonomiska och statsfinansiella resurser - söka hålla försvarskostnaderna vid en i stort sett oförändrad nivå. Inom den sålunda bestämda ramen för försvarskostnaderna skall målsättningen vara att söka ernå en sådan avvägning mellan försvarets olika delar, att största möjliga totala slagkraft uppnås.

För att nå målet att vidmakthålla försvarets styrka och effektivitet - framhåller försvarsministern vidare - har det visat sig nödvändigt att föreslå en betydande anslagsförstärkning för flygvapnets materielanskaffning i syfte att trygga flygmaterielens modernitet. Denna anslagsökning kompenseras till största delen genom vissa modifieringar i fråga om anslagen till de båda andra försvarsgrenarna samt genom en restriktiv anslagsprövning i övrigt. Om en justering av kostnadsramen för förnyelse av flygmaterielen icke kommer till stånd, skulle konsekvensen bli, att materiel måste avbeställas

och flygvapnets organisation minskas. En dylik utveckling måste förhindras säger försvarsministern.

Med dessa utgångspunkter föreslår försvarsministern en uppräknig av flygvapnets sjuårsram för förnyelse av flygmaterielen från 2105 till 3150 miljoner kronor, vilket innebär en ökning med 1045 miljoner men en prutning med 125 miljoner kronor i förhållande till flygförvaltningens förslag. (Prutningen är - procentuellt sett - av ungefär samma storlek som prutningen på arméns 10-årsplan vid 1953 års riksdag.)

Uppräkningen av sjuårsramen innebär dels att de allvarligaste luckorna i fråga om moderniteten kan fyllas genom engångsanskaffning av flygplan, dels att sådan kompensation för kostnadsökningar till följd av den tekniska utvecklingen erhålles, att flygmaterielen i fortsättningen beräknas kunna bibehållas modern genom förnyelse, i den takt som beslöts av 1948 års riksdag. Tack vare medlen för engångsanskaffning av flygplan kan man nu ersätta omoderna jaktflygplan genom köp i utlandet; man kan också förnya de föråldrade transportflygplanen.

Prutningen av det av flygförvaltningen föreslagna totalbeloppet för sjuårsplanen innebär emellertid bl a, att vissa omoderna spaningsflygplan icke kan förnyas under den närmaste tiden och att antalet jaktflygplan övergångsvis kommer att vara något lägre än vad som fastställts för gällande flygvapenorganisation. På längre sikt innebär prutningen, att den för materielförnyelse disponibla årskvoten kommer att uppgå till 450 miljoner kronor i stället för av flygförvaltningen beräknade omkring 460. Vad denna kostnadsbegränsning får till följd får närmare prövas inom flygledningen. Denna årskvot om 450 miljoner skall utgå redan fr o m budgetåret 1954/55 vilket innebär en uppräknig av flygmaterielanslaget med 100 miljoner (350 miljoner kronor innevarande år). Beställningsbemyndigandet föreslås samtidigt uppgå till 535 miljoner kronor mot 475 innevarande år och 575 enligt flygförvaltningens äskanden.

Beträffande flygvapnets övriga anslag under 1954/55 föreslår försvarsministern sådana justeringar, att flygvapnets totala driftbudget begränsas till omkring 689 miljoner kronor mot äskade 710 och 589 innevarande år. Denna ökning av flygvapnets budget med 100 miljoner kronor i förhållande till 1953/54 möjliggöres dels genom minskning av kostnaderna vid övriga försvarsgrenar med sammanlagt 50 miljoner kronor och av de gemensamma kostnaderna med 13 miljoner kronor, dels genom ökning av de totala försvarskostnaderna med 37 miljoner kronor. Sistnämnda kostnader stiga härigenom från i år utgående 1982 till 2019 miljoner kronor, vilka fördelar sig med omkring 806 på armén, 406 på marinen, 689 på flygvapnet och 118 för gemensamma ändamål. Försvarsgrenarnas procentuella andelar blir sålunda (med innevarande års inom parentes): armén 40 (44)%, marinen 20 (20)%, flygvapnet 34 (30)%. (Eftersom marinen föreslås skola få ett tilläggsanslag innevarande år på 40 miljoner kronor blir försvarskostnaderna i år och nästa år nästan exakt lika).

Jämför man försvarsgrenarnas totala medelsäskanden på driftbudgeten med propositionen finner man, att arméns krav beskurits med 9 %, marinens med 14 % och flygvapnets med 3 % vid en total prutning av 8 % på budgetförslagen. Jämför man vidare de äskade beställningsbemyndigandena beträffande materiel, som skall betalas efter budgetåret 1954/55, finner man, att arméns krav beskurits med 36 %, marinens med 19 % och flygvapnets med 7 %.

Beträffande försvarskostnadernas storlek på längre sikt framhåller departementschefen nödvändigheten av att dessa hålles på en rimlig och med hänsyn till våra resurser lämplig nivå. En ytterligare kraftig stegring av försvarskostnaderna av den omfattning, varom önskemål framförts i myndigheternas äskanden för nästa budgetår, är under oförändrade utrikespolitiska förutsättningar icke möjlig, säger statsrådet. Samtidigt måste

tillses, att de medel, som anslås för försvarsändamål, användes på ett sådant sätt att vår samlade krigsmakt får största möjliga slagkraft. Försvarsministern förutsätter vidare, att de i ÖB regi bedrivna utredningarna angående försvarskostnadernas storlek på längre sikt och den lämpligaste avvägningen mellan försvarsgrenarna skall hinna verkställas inom sådan tid, att de skall kunna bilda underlag för statsmakternas ståndpunkts-tagande vid 1955 års riksdag.

Försvarsministern framhåller även, att överbefälhavaren är ense med honom om den allmänna uppläggningsen av den försvarsbudget som nu framlägges. Enligt överbefälhavarens mening föregriper budgetförslaget för 1954/55 icke de resultat, vartill pågående utredningar i avvägningsfrågan kan väntas leda.

Vid dessa utredningar bör - enligt försvarsministerns mening - alla möjligheter till rationaliseringar i såväl organisatoriskt som personellt hänseende nog beaktas. Särskild uppmärksamhet bör ägnas frågan huruvida icke vissa organisatoriska enheter eller truppslag inom försvarsorganisationen, vilka synes draga större kostnader än vad som är motiverat med hänsyn till deras rent militära värde, bör kunna reduceras eller indragas. Detta spörsmål bör enligt försvarsministern bedömas speciellt mot bakgrunden av den sannolika militärtekniska utvecklingen på längre sikt. Över huvud taget torde hänsynen till den snabbt skeende militärtekniska utvecklingen motivera en viss försiktighet i fråga om anskaffning under de närmaste åren av vapen av mera traditionell typ. Därigenom kan resurserna i stället inriktas på ett utvecklingsskede, som ligger längre fram i tiden.

Försvarsministern för även den successivt växande värnpliktskontingenten på tal och de kostnadsökningar som uppstår härigenom, såvida särskilda åtgärder icke vidtagas. Härvid hänvisas till sådana åtgärder som en utjämning - genom successiv ändring av åldern för fullgörande av första tjänstgöring - mellan större och mindre årskullar samt en skärpning av besiktningsreglementet. Det framhålls om möjligt, att ytterligare åtgärder kunna erfordras för att hindra att ökningen av antalet män i värnpliktsåldern medför större kostnadsstegringar under försvarsanslagen.

Under kapitalbudgeten redovisar försvarsministern chefens för flygvapnet nya flygfältsplan, kostnadsberäknad till 185 miljoner kronor. Försvarsministern framhåller, att det - för att vi effektivt skall kunna utnyttja våra flygstridskrafter - är nödvändigt att fortlöpande modernisera och utbygga flygbaserna men är icke beredd att nu taga ställning till omfattningen av flygfältsarbetena på längre sikt. Den ekonomiska situationen och den begränsade byggnadskvot, som kan påräknas, nödvändiggör att utbyggnaden t v verkställas i långsammare takt än flygförvaltningen tänkt sig. För 1954/55 upptages ett flygfältsanslag av 25 miljoner kronor (jämfört med 18 miljoner innevarande år och äskade 49 miljoner kronor för 1954/55).

STATSVERKSPROPOSITIONEN I SIFFROR

Driftbudgeten

I Ufl nr 7-9/1953 redogjordes för flygvapnets medelsbehov för budgetåret 1954/55. Här följer en redogörelse för huvudinnehållet i 1954 års statsverksproposition (utöver vad som framgår av Dagens fråga).

De i statsverkspropositionen föreslagna sammanlagda utgifterna för försvaret 1954/55 jämförda med innevarande budgetårs och myndigheternas anslagsäskanden för 1954/55 framgår av nedanstående tabell:

Driftbudgeten

Jämförelse mellan anslag 1953/54 samt äskanden och anslag för 1954/55.

(Beloppen i miljoner kronor)

Försvarsgren	1953/54		1954/55		
	Anslag	%	Äskanden	Anslag	%
Armén	865	44	883	806	40
Marinen	397	20	472	406	20
Flygvapnet	589	30	710	689	34
Gemensamt	131	6	140	118	6
Summa	1.982	100,0	2.205	2.019	100,0

De medel som tilldelas flygvapnet fördelar sig på anslag enligt nedanstående tabell:

Fördelning av FV anslag på driftbudgeten.

Anslag (benämning)	Anslag budgetåret 1954/55 (mkr)	% av anslaget
Anskaffning av flygmateriel m m	450	65
Drift och underhåll av flygmateriel m m	98	14
Övrigt	141	21
Summa	689	100

Kostnaderna för flygvapnets anskaffningsplan för budgetåren 1953/60 beräknades enligt 1953 års statsverksproposition till 2.105 mkr, med en årskvot på lång sikt av 251 mkr.

I medelsäskandena för 1954/55 föreslog flygförvaltningen att kostnadsramen för perioden 1954/61 skulle ökas till sammanlagt 3.275 mkr. Ökningen avsåg bl a

1. Merkostnader på grund av den tekniska utvecklingen 947 mkr
2. Anskaffning av ytterligare flygplan (jakt-, spanings- och transportflygplan) 346 mkr.

Departementschefen beräknar att flygvapnets kostnadsram för materielanskaffning under budgetåren 1954/61 kommer att uppgå till 3.150 mkr, motsvarande årskvoter på i medeltal 450 mkr. (Se tabell på nästa sida.)

I jämförelse med den av flygförvaltningen begärda kostnadsramen på 3.275 mkr innebär således den nu föreslagna en minskning med 125 mkr.

För budgetåret 1954/55 föreslås beställningsbemyndigande av 535 mkr (mot begärt 575 mkr).

Sammanställning

av kostnadsramen för anskaffning av flygmateriel för sjuårsperioden
1954/61.

	Outnyttjade belopp under tidigare bud- getår m m	Budgetår (belopp i mkr)								Summa
		1953/54	1954/55	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61	
<u>1953 års kostnadsram (bud- getåren 1953/60)</u>										
Årskostnaden enl 1953 års statsverksproposition	-	304,4	302,1	275,1	240,2	220,9	220,9	220,9	-	1.784,5
Ökning p g a prissteg- ringen	-	39,7	50,4	45,2	41,3	41,3	41,3	41,3	30,3	289,3
Outnyttjat belopp för budgetåren 1948/52	31,1	-	-	-	-	-	-	-	-	31,1
	31,1	344,1	352,5	320,3	281,5	262,2	262,2	251,2	30,3	2.105,1
Merkostnad p g a teknisk utveckling	-	-	42,1	25,7	68,5	139,8	187,8	198,8	198,8	862,5
Engångskostnad för för- nyelse av jaktflygplan	-	-	45,0	95,0	100,0	48,0	-	-	-	288,0
Engångskostnad för an- skaffning av transport- flygplan	-	-	9,0	9,0	-	-	-	-	-	18,0
Minskning med första årskvoten i 1953 års kostnadsram och ökning med en årskvot	-	-344,1	-	-	-	-	-	-	251,2	- 92,9
Belopp varmed årskvoten för budgetåret 1952/53 överskridits 1)	- 30,7	-	-	-	-	-	-	-	-	- 30,7
<u>1954 års kostnadsram (budgetåren 1954/61)</u>	0,4	-	449,6	450,0	450,0	450,0	450,0	450,0	450,0	3.150,0

1) Nettoutgiften för 1952/53 324,0 mkr. Årskvoten för 1952/53 293 mkr.

Anslaget för drift och underhåll av flygmateriel föreslås minskas från begärda 102 mkr till 98 mkr. Denna minskning hänför sig till minskade kostnader för drivmedel och underhåll. Trots det minskade anslaget räknar departementschefen med att flygtiden skall kunna ökas något men kanske icke i så stor utsträckning som begärts.

Beklädnadsanslaget har minskats med 2,46, anslaget för anskaffning av drivmedelsutrustning med 1,45 och anslaget för inventarier 1,05 mkr. Konsekvensen härav blir att de brister, som f n finns, inte kan utfyllas i önskad takt.

Av de av flygförvaltningen äskade medlen - 10 mkr - för ökad drivmedelslagring har departementschefen beräknat att 6-7 mkr skall kunna användas av de reservationer, som beräknas uppkomma på anslaget för drift och underhåll.

De av chefen för flygvapnet föreslagna personalförändringarna - främst i fråga om utökning av luftbevakningens personalorganisation - upptages till behandling i "avlöningspropositionen", vilken brukar framläggas i mars.

Kapitalbudgeten

I medelsäskandena för budgetåret har flygförvaltningen framlagt 1953 års flygfältsplan. Planen omfattar i huvudsak utbyggnad av ytterligare startbanor på ett antal fält med därtill hörande förbindelsebanor och fältutvidgning, förlängning av banorna på vissa fält, utbyggnad av flygplatser, fordonsvägar, uppställningsplatser m m. Kostnaderna för den framlagda planen beräknas uppgå till 185 mkr. Flygförvaltningen framhåller nödvändigheten av att planen genomföres utan dröjsmål och förutsätter att medel kommer att beviljas, så att planen kan slutföras inom en period av högst 5 år.

Under hänvisning till den ekonomiska situationen och till den begränsade byggnadskvot, som kan påräknas, anser departementschefen det nödvändigt att utbyggnaden sker i något långsammare takt än vad flygförvaltningen föreslagit. Mot begärda 49 mkr föreslår departementschefen för budgetåret 1954/55 25 mkr.

Under anslaget Vissa byggnadsarbeten vid flygvapnet har fortifikationsförvalt-

STATSVERKSPROPOSITIONEN, forts.

ningen i sina äskanden begärt 25 mkr. De begärda medlen var avsedda för fortsatt utbyggnad av drivmedelsanläggningar, värmeisolering av hangarer, utökning av vissa mässar, nya vägar, nybyggnad av vaktlokal, bostäder, förråd, garage, skjutbanor, beredskapsbyggnad, gymnastikbyggnader, hangarbyggnader, radar- och radioanläggningar m m.

Departementschefen anser sig av nys angivna skäl icke kunna tillstyrka nybyggnad annat än i mycket begränsad omfattning och föreslår ett anslag på 4 mkr. Med anledning härav kan endast de nödvändigaste byggnadsobjekten komma till utförande.

Fortifikationsförvaltningen har under befästningars delfond för berghangarer äskat 25 mkr. Departementschefen kan icke förorda högre anslag än 13,7 mkr. Utbyggnaden av våra berghangarer får alltså ske i långsammare takt än beräknat. Det föreslagna anslaget torde medgiva att 3 av de under byggnad varande anläggningarna kan färdigställas planenligt.

De föreslagna anslagen för bl a anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen, uppställningsplatser för radarstationer, medger endast utbyggnad i väsentligt långsammare takt än vad fortifikationsförvaltningen föreslagit.

---000---